

Escuts i cavallers que arriben tard

Barcino ha publicat una obra que havia previst treure l'any 1950, l'*Arbre d'honor* de Gabriel Turell, tractat d'heràldica i cavalleria del segle XV.

La introducció del llibre *Recort* de Gabriel Turell, ciutadà honorat de la Barcelona del 1400, publicat a Els Nostres Clàssics d'Editorial Barcino l'any 1950, assegurava que el tractat de cavalleria i d'heràldica *Arbre d'honor*, del mateix autor, era en premsa i que Joan Ainaud n'havia tingut cura.

Aquest *Arbre d'honor* que ja el 1950 es trobava "oficialment" en premsa, no ha pogut, però, aparèixer fins fa molt poques setmanes, amb data de l'any passat, 1992, i editat per un altre curador, en aquest cas curadora, Cecília Burgaya. L'any 1971, el manuscrit de Gabriel Turell va deixar passar un aniversari assenyalat, els cinc-cents anys de la seva redacció, sense que els lectors tinguessin oportunitat de celebrar-lo. El manuscrit està datat l'any 1471.

Gabriel Turell aplega en els seu *Arbre d'honor* un estudi divulgatiu sobre la noblesa, un tractat sobre els escuts i una altre sobre cavalleria. L'edició d'Els Nostres Clàssics reproduceix, amb fotografies en color, les cent seixanta-una il·lustracions acolorides del manuscrit que serveixen d'exemple de la descripció dels escuts. Les il·lustracions inclouen, a més, els escuts dels d'Aragó i el llinatge Turell. Són fotografies especialment encarregades per l'edició de Barcino que, segons el volum, són les fotografies d'autor anònim.

L'edició de l'*Arbre d'honor* ens permet conèixer alguns aspectes de la vida del seu autor i d'altres Turells, tots els que s'han pogut trobar als

Escut del llinatge Turell dibuixat a l'*Arbre d'honor*, recentment editat.

arxius. En el seu dia, Barcino va decidir incloure la biografia en l'*Arbre d'honor* i estalviar-la del *Recort*, i per això els lectors de llibreria hem hagut d'esperar més anys dels promesos per veure aplegades les dades biogràfiques de Gabriel Turell i el seu llinatge disperses en tota mena de documents, inèdits o publicats.

Aquestes dades demostren, segons Cecília Burgaya, que Gabriel Turell s'identificava amb la mentalitat de classe privilegiada que mostraven els membres del seu llinatge, és a dir, l'orgull de pertànyer als honrats. Gabriel Turell, segons la curadora, podria ser fill de Bernat Turell i germà d'una altre Bernat Turell.

Membres de la casa Turell van protagonitzar diversos fets delictius. L'any 1383 un Gabriel Turell va lluitar contra adversaris seus a la plaça de Sant Jaume de Barcelona. Bernat Turell, acusat de fer emmalaltir el veguer de Barcelona amb un malefici, va ser engarjolat a València per ordre reial a causa de la dilació del procés. Pocs anys després, Bernat Turell fill va agredir un conseller reial.

La pràctica de la cavalleria, ens recorda Cecília Burgaya, incloïa, a més d'actituds nostàlgiques vinculades a l'ideal cavalleresc de l'època d'esplendor, lluites personals per motius econòmics o afans de poder. Els combats no tenien lloc només entre cavallers. Els ciutadans honrats també dirimien els seus litigis per la mateixa via.

Els ciutadans honrats, a qui Turell adreça el seu manual, a més de voler governar la ciutat, pretenien equiparar-se legalment amb els cavallers, participar amb ells en combats i tenir el dret d'ostentar l'escut d'armes.

Curiosament, el manuscrit més complet de l'*Arbre d'honor* va sortir de Barcelona i se'n va anar a Ripoll, on és conservat en una biblioteca pública d'origen particular, la Lambert Mata. Ara, amb més retard del previst, ha tornat a Barcelona en forma de llibre i des d'aquí, gràcies al mecenatge de la Fundació Jaume I, propietària de Barcino, serà divulgat per tots els Països Catalans i els departaments universitaris de català de tot el món.

Lluís Bonada